

Nr 108.

Ankom till riksdagens kansli den 8 april 1930 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående kronans deltagande i reglering av sjön Torrön.

I en till riksdagen den 14 mars 1930 avlåten proposition, nr 237, vilken hänvisats till statsutskottets förberedande behandling, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen medgiva, att kronan må för bättre utnyttjande av vattenkraften i Indalsälven i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet angivna grunder deltaga i reglering av sjön Torrön.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till åberopade statsrådsprotokollet.

Indalsälven bildar mellan Storsjön och älvens utlopp i havet en sammanlagd fallhöjd av något över 292 meter. Emellertid försvåras i hög grad ett rationellt utnyttjande av vattenfallen i älven därav, att avrinningen i densamma betydligt växlar.

I syfte att åvägabringa ett rationellt utnyttjande av vattenkraften hava sedan flera år tillbaka bland ägarna av vattenfall i älven pågått förarbeten för genomförande av en reglering av vattenföringen, och har även vattenfallsstyrelsen för kronans vattenfall i älven deltagit i dessa arbeten. För verkställande av en utredning rörande en dylik reglering bildades år 1920 Indalsälvens regleringsförening u. p. a., i vilken vattenfallsstyrelsen för kronans vattenfall ingick såsom medlem.

I skrivelse den 14 mars 1930 har nu *vattenfallsstyrelsen* gjort framställning i fråga om kronans deltagande i en ifrågasatt reglering av en av Indalsälvens källsjöar, Torrön. Styrelsen anför härutinnan följande:

Utredningsarbetena hava nu fortskridit så långt, att en fullständig plan är utarbetad till reglering av en av Indalsälvens större källsjöar, nämligen Torrön. De vattenfallsägare, som hava sina vattenfall bebyggda och sälunda hava det största intresse av Torröns reglering, äro Äggfors aktiebolag, Hissmofors aktiebolag och Hammarforsens kraftaktiebolag. Dessa företag önska jämväl snarast möjligt genomföra Torröns reglering och för detta ändamål redan våren 1930 begära vattendomstolens tillstånd till företaget men blott under

den förutsättning, att de övriga fallägarna i Indalsälven i mån av bebyggnade sedermera deltaga i anläggningskostnaderna. De fallägare, mellan vilka underhandlingar i detta syfte förts, äro vattenfallsstyrelsen för Kungl. Maj:t och kronan såsom ägare av Stads- och Österåsforsarna samt delar av Stuguforsen, Skärhälls- och Midskogsforsarna samt Kattstrupeforsen, aktiebolaget Svarthålsforsen (Stockholms stad) såsom ägare av Svarthålsforsen samt Krångede aktiebolag såsom ägare av Krångedeforsarna. Ett förslag till avtal mellan dessa intressenter har jämväl utarbetats.

Ur *avtalsförslaget* må här återgivas följande:

Avtal skulle träffas mellan följande ägare av strömfäll i Indalsälven å sträckan Liten—havet, i det följande kallade delägarna, nämligen å ena sidan Äggfors aktiebolag, Hissmofors aktiebolag, Östersunds elektriska aktiebolag, vattenfallsstyrelsen för Kungl. Maj:t och kronan, aktiebolaget Näveredeforsen¹, Krångede aktiebolag, Hammarforsens kraftaktiebolag och aktiebolaget Svarthålsforsen ävensom emellan delägarna samt å andra sidan Indalsälvens regleringsförening u. p. a.

Delägarna förbinda sig gent emot varandra att inom viss tid ingå till Mellanbygdens vattendomstol med ansökan om tillstånd till reglerande av avrinningen från sjön Torrön och utförande av därför erforderliga arbeten, allt i överensstämmelse med visst angivet förslag.

De delägarna tillhöriga strömfällen eller delarna av strömfäll å sträckan Liten—havet skola i avseende å regleringsföretaget utgöra en samfällighet med skyldighet för ägarna att, på sätt i avtalet stadgas, taga del i kostnaderna för företaget. Samfälligheten skall alltså bestå av följande delägarna tillhöriga strömfäll eller delar av strömfäll med relativt, angivande båtnad och bidragsskyldighet per fallhöjdsenhet:

Sträcka av Indalsälven.	Strömfäll, i vilket delägarna hava del.	Ä g a r e	Relativt, angivande båtnad och bidragsskyldighet per fallhöjdsenhet.	
Liten—Storsjön . .	Äggforsen	Äggfors aktiebolag	1.00	
	Storsjön—Gesunden	Hissmoforsen	Hissmofors aktiebolag	0.85
		Kattstrupeforsen	Östersunds elektriska aktiebolag, Staten	0.85
		Skärhällsforsen	Staten	0.81
		Midskogsforsen	Staten	0.80
		Näveredeforsen	aktiebolaget Näveredeforsen ¹	›
		Stuguforsen	Staten	›
Gesunden—Hammarforsens övre gräns Hammarforsens övre gräns—havet . .	Krångedeforsen	Krångede aktiebolag	›	
	Hammarforsen	Hammarforsens kraftaktiebolag	0.77	
	Svarthålsforsen	aktiebolaget Svarthålsforsen	›	
	Stadsforsen	Staten	0.76	
	Österåsforsarna	Staten	›	

¹ I proposition, nr 159, har Kungl. Maj:t framlagt förslag angående inköp från detta bolag av vissa fastigheter m. m. vid Indalsälven, innebärande kronans förvärvande av omkring 91 % i Näveredeforsen. Riksdagen har enligt skrivelse nr 130 bifallit detta förslag.

Delägare i vattenregleringsföretaget skall vara skyldig att allteftersom han bebygger strömfall på sträckan Liten—havet, vare sig det tillhör honom eller annan, bidraga till kostnaderna för företaget med så stor del, som svarar mot förhållandet mellan av delägaren utbyggd fallhöjd, multiplicerad med förut angivet relativtal, och summan av de av delägare vid varje tillfälle utbyggda fallhöjderna, på samma sätt reducerade.

Av vattenfallsstyrelsens skrivelse inhämtas vidare följande:

Kostnaden för Torröns reglering har beräknats till 1,200,000 kronor. De företaget, som enligt förenämnda plan skulle ställa sig som sökande, representera tillhoppa 236 fallmeter. Fördelas kostnaden mellan sökandena efter den energivinst, som tillföres deras fall, skulle på kronans fallandelar i härefter nämnda forsar belöpa ungefär följande belopp, nämligen:

	Kronor
Kattstrupeforsen	16,000
Skärhälls- och Midskogsforsarna	124,000
Stuguforsen	34,000
Stadsforsen	119,000
Österåsforsarna	96,000
	<u>Summa 389,000</u>

På Näveredeforsen, som enligt preliminärt träffat avtal inköpts för kronans räkning, skulle belöpa ett belopp av 68,000 kronor.

Att märka är dock, att kronan vid bebyggande av något av dessa fall, förutom de kostnader, som på detta fall belöper, jämväl har att förskottera på samma fall belöpande andel i de belopp, som skola uttaxeras på då ännu ej bebyggda fall.

Vattenfallsstyrelsen har hemställt om bemyndigande att i huvudsak på de i förenämnda förslag angivna grunder avsluta avtal med ägare av vattenfall i Indalsälven angående gemensam ansökan till vederbörande vattendomstol om tillstånd till sjön Torröns reglering.

Departementschefen har anfört följande:

»Enligt vad jag inhämtat beräknas regleringen av sjön Torrön för de utbyggnadsvärdiga fallhöjderna i Indalsälven medföra en energivinst av omkring 250 miljoner kilowattimmar, motsvarande 30 procent av den under lågvattenhalvåret eljest tillgängliga energimängden. Redan genom denna sjöreglering skulle sålunda vattentillgången i Indalsälven kunna mycket bättre utnyttjas. Med hänsyn till såväl den allmänna nyttan av ett sådant företag som fördelen därav för kronan vid framtida utbyggande av dess vattenfall i Indalsälven torde kronan böra deltaga i det nu planerade regleringsföretaget. Jag vill alltså tillstyrka, att vattenfallsstyrelsen erhåller bemyndigande att för kronans räkning avsluta avtal rörande reglering av sjön Torrön i huvudsaklig överensstämmelse med de i förut omförmälda förslag angivna grunder.

Enligt dessa grunder skulle kronan bliva förpliktad att gälda sin andel i kostnaderna för regleringsföretagets utförande i den mån dess vattenfall i Indalsälven bliva utbyggda. Frågan om beredande av medel till bestridande av dessa kostnader torde alltså först i samband med äskande av medel för utbyggande av kronans vattenfall behöva underställas riksdagen. Då emellertid kronan genom att ingå avtal i fråga om deltagande i förevarande regleringsföretag skulle binda sig för framtida utgifter, läser riksdagens medgivande härtill böra inhämtas.»

Under hänvisning till vad departementschefen i ärendet anført, får utskottet tillstyrka Kungl. Maj:ts förevarande förslag. *Utskottets yttrande.*

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må medgiva, att kronan må för bättre utnyttjande av vattenkraften i Indalsälven i huvudsaklig överensstämmelse med i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden den 14 mars 1930 angivna grunder deltaga i reglering av sjön Torrön.

Stockholm den 8 april 1930.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 106.
